

Bölüm 13

CORİNE SINIFLANDIRMASINA GÖRE BİLECİK İLİ ARAZİ KULLANIMININ DEĞİŞİMİ (1990-2012)

Zafer BAŞKAYA¹-Taner KILIÇ²

Giriş

CORINE (Coordination of Information on the Environment) sınıflandırması, Avrupa Birliği ülkeleri kapsamında çevre ile ilgili hava, su, toprak, arazi örtüsü, kıyı erozyonu, biyotoplar gibi öncelikli konularda bilgi toplamayı amaçlayan, 1985 yılında başlatılmış belirli periyotlarla tüm üye ülkeleri kapsayacak şekilde Arazi Kullanımı/ Arazi Örtüsü (AK/AÖ) belirleme amaçlı olarak uygulanan bir sistemdir (Disperati ve Virdis, 2015: 49). AB'ye üye ülkeler tarafından kullanılması zorunlu olan CORINE arazi sınıflandırma sistemi, AB ülkelerinin tamamına ait bir arazi kullanım haritası üretmek, standart bir veri tabanı oluşturmak ve çevresel politikaların belirlenmesi gibi temel amaçlarla tasarlanmıştır (Başayığı, 2004: 367; Güre, 2009). Bu sisteme ait veri tabanlarıyla alakalı işlemlerin yapılmasında ve güncellenmesinde ise görev, Avrupa Konseyi'nin kararı ile Avrupa Çevre Ajansı'na (European Environment Agency- EEA) verilmiştir (Karagüllü ve Kendüzler, 2008: 3).

1994 yılından itibaren Avrupa Çevre Ajansı (AÇA) CORINE'i kendi programına dâhil etmiştir. AÇA, tüm Avrupa'da çevre ile ilgili tarafsız, zamanında ve hedeflenen bilgiyi toplamakla yükümlüdür. CORINE sınıflandırması, Türkiye'nin de içinde bulunduğu 39 ülkede uygulanmaktadır.

CORINE'nin amacı, AÇA'nın belirlediği kriterler ve sınıflandırma sistemi doğrultusunda, AÇA'ya üye tüm ülkelerde, arazideki çevresel değişimlerin belirlenmesi, doğal kaynakların rasyonel biçimde yönetilmesi ve çevre ile ilgili politikaların oluşturulması amaçlarına yönelik, aynı temel verilerin yönetilmesi ve standart bir veri tabanının oluşturulmasıdır. AÇA'nın kriterleri ve sınıflama birimlerine göre (44 sınıf), uydu görüntüleri üzerinden arazinin izlenmesine yönelik arazi kullanımı/arazi örtüsündeki değişiklikler Uzaktan Algılama (UA) ve Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) yardımıyla tespit edilmektedir. CORINE Projesi, tüm Avrupa kıtasında AÇA tarafından belirlenen arazi örtüsü sınıflandırması doğrultusunda uydu görüntüleri üzerinden bilgisayar destekli görsel yorumlama metodu ile 1/100.000 ölçekte arazi örtüsü haritalarının üretilmesi işini kapsamaktadır (<http://corine.ormansu.gov.tr>).

¹Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü,
E-mail: zafer.baskaya@bilecik.edu.tr

²Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü,
E-mail: taner.kilic@bilecik.edu.tr

Sonuç

1990 yılında il genelinde en yaygın arazi kullanım sınıfının üçüncü düzeydeki sulanmayan ekilebilir alanlar olduğu anlaşılmıştır. İl arazisinin hemen hemen yer yerinde gözlenebilen bu alanlarda yıllar arasında oranı değişmekle birlikte çeşitli tahıl türleri yetiştirilmektedir. Ancak günümüzde bu CORINE sınıfına dâhil olan alanlar daralmıştır. Nitekim 1990 yılında % 21,5 oranında alan kaplayan kuru tarım arazileri, 2015 yılında % 18,3 oranına gerilemiştir. Bu gerileme il genelinde su kütlelerinin yani baraj veya göletlerin yapılmasıyla birlikte, meyve ağacı dikim alanlarının artmasıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Nitekim 1990 yılında % 0,06 oranında olan su kütleleri 307,4 hektar artış göstererek 2000 yılında % 0,1 oranına çıkmıştır. Baraj veya göletlerin yapımı ile ilgili olarak su kütlelerinde, gerekse bu kütlelerin dolaylı etkisiyle sulanabilir alanlarda görülen artış ivmesi, bölgedeki su kütlesi (DSİ Faaliyet Raporu,2008:197; DSİ Faaliyet Raporu, 2009: 160; DSİ Faaliyet Raporu, 2010: 122; DSİ Faaliyet Raporu,2011: 196; DSİ Faaliyet Raporu, 2012: 258) ile alakalı çalışma kayıtlarıyla da teyit edilmiştir.

Bu çalışma sonucunda Bilecik ilinin 22 yıllık (1990-2012) süreçte önemli AK/AÖ değişimleri geçirdiği anlaşılmıştır. 21 farklı 3. düzey CORINE sınıfının belirlendiği il arazisinde, 1990 yılında en yaygın arazi kullanım sınıfı üçüncü düzeydeki sulanmayan ekilebilir alanlar iken, bu alanlardaki önemli miktarda azalma neticesinde 2012 yılına gelindiğinde en yaygın arazi kullanım sınıfının kesintili ormanlık-çalılık alanları olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak Bilecik ilinde 1990-2012 yılları arasındaki süreç de CORINE AK/AÖ sınıflarında toplamda 107.066,8 hektar'lık alanda AK/AÖ farklılaşması meydana gelmiştir. (Tablo 1). Sınıflar içerisinde ise en büyük farklılaşmalar ise doğal bitki örtüsüyle birlikte bulunan tarım alanları (+25704,9 hektar), karışık ormanlar (-22633,7 hektar) ve sulanmayan ekilebilir alanlar (-13435,9 hektar) sınıflarında gerçekleşmiştir. Bu alanlardaki değişimin nedenleri; tarla alanı açmak amacıyla orman alanlarının bilinçsizce tahrip edilmesi, kırsal kesimden olan genç nüfus göçleri ve gerek göçler neticesinde gerekse daha fazla kazanç sağlayan ürünlerdeki farklılaşmalardır. Bilecik ilinde CORINE AK/AÖ sınıflarında yaşanan değişimler, toprak kalitesi sınıflarıyla da olduğu gibi, amaç dışı arazi kullanımını yansıtmaları açısından da önem taşımaktadır.

Kaynakça

Acun, E. (1976). Genel Çizgileriyle Orman İçi İskân Sorunu. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Cilt: 26, Sayı: 1,s. 100-115.

Ateşoğlu, A. (2016). Havza Çalışmalarında Kullanılan CORINE 2006 Arazi Sınıflandırma Verilerinin Doğruluğunun Araştırılması. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 66 (1): 173-183.

Başayığıt, L. (2004). CORINE Arazi Kullanımı Sınıflandırma Sistemine Göre Arazi Kullanım Haritasının Hazırlanması: Isparta Örneği. *Tarım Bilimleri Dergisi*, 10(4): 366-374.

Başkaya, Z., & Gök, Y. (2012). Osmaneli İlçesinde Göç Hareketleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, Cilt 17, Sayı: 27, 105-128.

Başkaya, Z. (2017). Bilecik İlının Rüzgâr Enerjisi Potansiyeli ve Metristepe Rüzgâr Enerjisi Santrali. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 57, 253-276.

Başoğlu, S.M., Uyar, Y., Ay, A. & Akova, Y. (2006). Uydu Görüntüleri Kullanarak Türkiye Arazi Örtüsünü/ Kullanımını Belirleme, *T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, 15. İstatistik Araştırma Sempozyumu Bildiriler Kitabı (İAS) 15: 457-473.*

Bilecik İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü 2012 yılı Brifing Raporu. <https://bilecik.tarim.gov.tr/Belgeler/pdf/2012%20Yılı%20İl%20Müdürlüğü%20Brifingi.pdf>. (Erişim Tarihi: 27 Mayıs 2018).

DİE (1993). Tarımsal Yapı ve Üretim 1990, Yayın No: 1594, Ankara.

Disperati, L., Virdis, S. G. P. (2015). Assessment of land-use and land-cover changes from 1965 to 2014 in Tam Giang-Cau Hai Lagoon, central Vietnam. *Applied Geography, Volume 58, March 2015, Pages 48-64.*

ETC/LC (European Topic Centre / Land Cover) (1995). CORINE landcover. Commission of the European Communities, Retrieved 14.12.2007 from <http://www.eea.europa.eu/publications/COR0-landcover>.

Güre, M. Özel, M. E. & Özcan, H. (2009). CORINE Arazi Kullanımı Sınıflandırma Sistemine Göre Çanakkale İli. *Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 13 (3): 37-48.*

Güre, M. (2009). Avrupa Birliği CORINE Arazi Kullanımı Sınıflandırma Sistemi ve Çanakkale İli Uygulaması. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale.

Karagüllü, O., Kendüzler, M. (2008). CORINE Sınıflandırması Raporu. Orman Genel Müdürlüğü, Orman Harita ve Fotogrametri Müdürlüğü, Ankara.

Koca, Y. K., Doran, İ., & Kılıç, T. (2009). Arazi Sınıflandırma Yöntemi Corine'e Eleştirel Bir Yaklaşım. *TÜCAUM V. Coğrafya Sempozyumu (16-17 Ekim 2008) Bildiriler Kitabı, 71-80, Ankara.*

Korkmaz, H., Çetin, B., Ege, İ., Karataş, A., Bom, A., & Özşahin E. (2011). Environmental Effects of Stone Pits in Hatay. *Procedia Social and Behavioral Sciences, Volume: 19, 504-510.*

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (1998). Bilecik İli Arazi Varlığı. Ankara.

Özgür, E. M. (1990). Bilecik İli Coğrafyası, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi*, Ankara.

Sarı, H., & Özşahin, E. (2016). CORINE Sistemine Göre Tekirdağ İlinin AKAÖ (Arazi Kullanımı/Arazi Örtüsü) Özelliklerinin Analizi. *Alnteri Ziraat Bilimler Dergisi, 30 (1), 13-26.*

TÜİK (2017). Bitkisel Üretim İstatistikleri <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=92&locale=tr> (Erişim Tarihi: 25 Mayıs 2018).

Vural, H., Dinç, U. & Öztürk, N. (1997). Sayısal uydu verileri yardımıyla arazi kullanım haritaları hazırlanmasının Doğu Akdeniz örneğinde araştırılması. *III. Uzaktan Algılama ve Türkiye'deki Uygulamaları Semineri, 16-18 Mayıs Uludağ-Bursa, s. 1-6.*

<http://www.bilecik.gov.tr/goetlerimiz> (Erişim Tarihi: 21 Mayıs 2018).

<http://corine.ormansu.gov.tr> (Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2018).

<http://www.dsi.gov.tr/docs/stratejik-plan/dsi-2008-faaliyet-raporu.pdf?sfvrsn=2> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2018).

<http://www.dsi.gov.tr/docs/stratejik-plan/dsi-2009-faaliyet-raporu.pdf?sfvrsn=2> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2018).

<http://www.dsi.gov.tr/docs/stratejik-plan/dsi-2010-faaliyet-raporu.pdf?sfvrsn=2> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2018).

<http://www.dsi.gov.tr/docs/stratejik-plan/dsi-2011-faaliyet-raporu.pdf?sfvrsn=4> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2018).

<http://www.dsi.gov.tr/docs/stratejik-plan/dsi-2012-faaliyet-raporu.pdf?sfvrsn=2> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2018).

https://www.google.com/search?q=bilecik+2.+organize+sanayi+b%C3%B6lgesi&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiors3U5qjdAhXQw4sKHZ9XDnsQ_AUIDCgD&biw=1600&bih=708#imgrc=bnLl8jpwg0AwEM:&spf=1536320160599 (Erişim Tarihi: 06.09.2018).

https://www.google.com/search?q=bilecik+2.+organize+sanayi+b%C3%B6lgesi&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiors3U5qjdAhXQw4sKHZ9XDnsQ_AUIDCgD&biw=1600&bih=708#imgdii=dPlc98Nh_YRX4M:&imgrc=ZEUlKI2KwUlipM:&spf=1536320160599 (Erişim Tarihi: 06. Eylül .2018).

<https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover> (Erişim Tarihi: 15 Şubat 2018).